

793
39.
LECTORES BENEVOLOS

L. THOMAS ITTIGIUS,
ad D. Nicolai Archi-Diac.

a Professione Theologica Extra-
ordinaria ad Ordinariam vocatus,

eamq; DEO volente

126
ORATIONE
INAUGURALI

I pro more auspicaturus, ut aëtum hunc pro-
ximo Jovis die post sacra matutina

in Auditorio Majoris Principum Collegii

honorifica sua & gratissima præsentia condecorare non
graventur, submisse & humaniter
invitat.

193

Im viam , quæ ad inferos ducit, latam esse doceat supremus cœlestis sapientia Magister, non immerito suspecti nobis esse debent , qui hodie Latitudinarii dicuntur. Qualis eorum Theologia sit, tractatus indicat, qui Latitudinarii orthodoxi titulo ornatus anno proxime elapso 1697. Londini prodiit. Autor nomen suum latere voluit, veruntamen Libertinorum sectæ se addictum esse abunde prodidit. Nam in appendice, seculo nostro de antiquata papali autoritate redditaque libertate gratulans, eos, qui convocationibus ecclesiasticis opinandi libertatem coercere conantur, nihil præter sannas & ludibria lucraturos ominatur , cum pileo donati Dominorum suorum jussa & minas flocci faciant , nec se amplius servorum instar in ordinem redigi patientur. Unde & ab ecclesiasticis Angliae molossis nullum sibi periculum imminere gloriatur, quippe quos edentulos obmurmurare quidem & dissentientes oblatrare, at morsu lædere non posse insultantis more jactitat. Quantum autem hac libertatis præsumtione sibi indulgeat, vel ex ipso libelli titulo apparet, dum Latitudinarium suum orthodoxi cognomento insignire audet , qua in re perinde mihi facere videtur, ac alias quidam anonymous inter Scriptores belli sacri à Bongarsio collectos primo loco editus, qui in suis Francorum gestis scinel iterumque (*libr. 4. c. 21. pag. 15. & 16.*) Turcarum Calipharn Apostolici titulo donavit. Sane libellus Latitudinarii tantum abest , ut orthodoxi elogium mereatur, ut potius singulis fere paginis varia heterodoxarum opinionum monstra accumulet, quibus vel brevissime recentendis programmatis hujus angustia non sufficeret. Quamobrem ea tantum, quæ in octavo eoque extremo capite de sacra cœna differuntur videamus. Ac primum quidem de hoc fidei articulo credendo nullam verbi divini syllabam extare temerario plane ausu Latitudinarii hujus systematis autor afferit. Cui illud tantum nunc opponimus, quod Paulus in priori ad Corinthios epistola de sacra cœna scribens *ego, inquit, a Domino accepi, quod vobis tradidi.* (*1. Cor. XI, 23.*) quem asteriscum Latitudinarius noster (*p. 155.*) primæ solum magnitudinis dictis apponi ex penultimo ejusdem epistolæ capite colligit, ubi (*vers. 3.*) iisdem fere verbis Apostolus usus est resurrectionem Christi & nostram probaturus, quem reli-

religionis christianæ articulum, et si Latitudinarii pessime corruptant, maxime tamen fundamentalem & creditu omnino necessarium esse non inficiantur. Quorsum igitur Apostolus de venerabili eucharistiæ sacramento acturus hunc primæ magnitudinis asteriscum adhibuisset, & hanc doctrinam Corinthiis traditam se à Domino accepisse tam graviter tam serio præmonuisset, si christiani nulla prorsus credendi hujus mysterii necessitate tenerentur. Nam mysteri nomine sacram cœnam designare minime dubitamus, et si invito & refragante Latitudinario id fieri non ignoremus, eumque oggannientem audiamus, sacram cœnam quarto demum seculo in tremendum mysterium ac gravissimum rationis tormentum transisse, idque Chrysostomo imprimis autore contigisse, cuius rhetoricationes Apostolicæ simplicitati adeo prævaluuisse scribit, ut ab illo rimum tempore indigni a sacra mensa arceri cœperint. Quæ falsissima esse res ipsa loquitur. Nonne enim Apostolus eos, qui hanc mensam indigne accedunt, corporis & sanguinis sacrosancti reos fieri, ideoque judicium sibi metipsis manducare & bibere testatur? Ecquid ergo Chrysostomus a Pauli mente & doctrina alienum dixit, cum sacram eucharistiæ τούτην σφόδρα φειδεστίν seu mensam non sine sacro quodam horrore adeundam appellavit? (*homil. 27. in priorem ad Corinthios*) Neque primus inter Patres Chrysostomus sacræ cœnæ φειδεστίν μυστήρια tribuisse deprehenditur. Certe Dionysius Alexandrinus in epistola contra Paulum Samosatenum & responsione ad decem quæstiones ab heretico illo propositas, dum ad septimam quæstionem respondet, sacram eucharistiæ τὸ μυστήριον τὸ ἀνενδίηγον seu inenarrabile mysterium nominat. Si quis autem hanc epistolam cum Valesio (*not. ad Euseb. p. 55. 56.*) Dionysio Alexandrino suppositam, aut cum Harduino Eutychiani cujusdam nebulonis & Synusiaſtæ figmentum esse contendat (*not. in epistol. Chrysostomi ad Cæsarium p. 9.*) pro uno Dionysio plures alios orthodoxæ ecclesiæ Doctores Chrysostomo antiquiores dare possumus, qui sacramentalem rerum terrestrium & cœlestium unionem in eucharistia cum unione personali divinæ & humanæ naturæ in Christo, quæ ὁμολογουμένως magnum pietatis mysterium est, non sine maxima animi sui devotione contulerunt, vel alia ratione se in venerando eucharistiæ sacramento sublime & incomprehensibile mysterium agnovisse aperte declararunt. Evolvat si quis ea de re dubitat, epistolas Ignatii, evolvat quinquepartitum Irenæi opus adversus hæreses, & aliorum antiquissimorum Patrum scripta, quorum luculenta testimonia ve-

ram & realem carnis & sanguinis Christi in eucharistiæ Sacramento præsentiam afferentia num ignoraverit Latitudinarius, an, quod pejus est, mala fraude dissimulaverit ambigo, magis tamen de fraudulenta dissimulatione quam de ignorantia suspicor. Insignem utique Justini Martyris locum haud nescivit, sed non fideliter allegavit, dum ex ejus apologia ad Imperatorem Antoninum Pium scripta ea tantum verba, quæ ad panis & vini consecrationem & distributionem pertinent, in medium produxit, sequentibus, quæ a Latitudiniorum orthodoxia aliena videbantur, prætermisis, in quibus Justinus non communem cibum nec communem potum, sed τὸ σαρκοποιηθέντος Ἰησὸς καὶ σάρκα καὶ αἷμα seu Jesu incarnati & carnem & sanguinem in eucharistia exhiberi profiteatur, simul testatus, quod nulli nisi Christianam fidem amplexo, & per baptismi lavacrum regenerato, & vitam Christiano dignam agenti de factos sancto hoc epulo participare licuerit. Unde Latitudinarius, si mens non læva fuisset, ex illo ipso, quem de industria non integrum adduxit, Justini loco clare perspicere potuisset, non Chrysostomi demum ætate, sed a prima Ecclesiæ Christianæ origine & eucharistiam pro ineffabili mysterio agnitam, & indignos a sacræ mensæ communione prohibitos fuisse. Sed quid miramur novatorem istum antiquis ecclesiæ Patribus injuriam facere, dum eos ex suo ingenio æstimat, & falsam illis sententiam impingit? Gravius est & minus tolerandum, quod ipsis Apostolis errorem exprobrat, quod Evangelistas institutionem cœnæ sacræ narrantes incuriæ & oblivionis arguit, quin & ipsum institutionis Autorem, quasi non satis caute locutus fuerit, reprehendere non vertitur. Docet enim Corinthios sibi persvaluisse, quod Dominus sacram cœnam instituens paschale tantum epulum solenni hoc ritu consecrandum ordinaverit, & in hoc errore forte ipsos Apostolos aliquantisper hæsisse, cum Christus nulla discretionis nota errorem illum præcaverit, ideoque Apostolum Paulum, cum verba institutionis repeteret, clausulam aliquam ab Evangelistis ex oblivione vel incuria neglectam sibi que a Domino revelatam addidisse, ut pateret ex Domini intentione calicem benedictionis non in paschali tantum, sed in omnibus conviviis distribuendum & hauriendum esse. Hæc si Polycarpus audivisset, utramque dubio procul aurem obturasset, & sublatis in cœlum oculis ductisque ex intimo corde spiriis se in ista tempora servatum gemuisset. Ecquis autem credat Apostolis unquam in mentem venisse, quod illis Latitudinarius affingit? Neque erroris illius culpa, si unquam in eo versati fuissem:

sent Apostoli, in Christum conjici deberet. Satis enim a Christo præcautum est, ne quisquam, quæ in sacræ cœnæ institutione dicta sunt, ad paschale tantum epulum pertinere somniaret, siquidem non dixit: *hic est panis afflictionis, quem Patres vestri in Ægypto comedenterunt, quæ verba Latitudinarius in paschali Judæorum cœna adhiberi solita fuisse memorat*; sed dixit: *hoc est corpus meum, quod pro vobis traditur, ac deinde: hic calix est novum Testamentum in meo sanguine, qui pro vobis effunditur*, quibus verbis Christus novum cœnæ sacramentum abunde a paschali epulo distinxit. Et quemadmodum sine impietate cogitari non potest, sacros Evangelistas in conscribenda evangelii historia perinde ac Latitudinarios in suis scriptis oblivioni, incuriae, aliisque hujusmodi vitiis obnoxios fuisse: ita sine absurditate dici nequit, quod clausula: *ὅσιος ἀν πίνετε quotiescumque biberitis, quæ apud Paulum 1. Cor. XI, 25. legi- gitur, ab Evangelistis neglecta fuerit.* Nam Christus benedictum panem distribuens apud Lucam (XXII, 19.) dicit: *τὸ το μεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμυησιν hoc facite in mei commemorationem.* Quod Domini præceptum distributioni panis additum etiam ad consecratum calicem pertinere particula *ώσπερ τως similiter*, quæ (v. 20.) historiæ consecrati calicis præmittitur, ostendit, idque Paulus clarius exprimit, quando refert, Christum, cum corpus suum manducandum discipulis exhiberet, dixisse: *τὸ το μεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμυησιν hoc facite in mei commemorationem*, & cum sangvinem suum bibendum daret, iterum dixisse: *τὸ το μεῖτε, ὅσιος ἀν πίνετε, εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμυησιν, hoc facite, quotiescumque biberitis, in mei commemorationem.* Quamobrem Paulus non supplet ab Evangelistis per incuriam vel oblivionem neglecta, sed quæ apud Evangelistas jam brevius dicta fuerant, paulo fusi exponit. Egregie vero scilicet hæc verba Latitudinarius noster explicat. Arbitratur enim hoc Christi mandatum totamque sacræ cœnæ institutionem eo tendere, ut fractio panis & benedictio calicis in publicis Hebræorum conviviis jam pridem usitata perpetuo servetur, eaque non amplius in commemoratione divinæ benignitatis corpora nutrientis unice subsistat, sed altius ad repræsentationem corporis & sanguinis Christi, quibus animæ spiritualiter aluntur, evehatur. Hanc interpretationem tam belle a se confirmatam sibi persuadet, ut in finu gaudeat & admirabundus exclamat: *Quam accurate omnia! quot tricature! quam tortuosæ! quam transverse! quantæ & quantillæ! & quam exacte omnibus occurrit clavis maximis pariter argumenti membris*

*& minutissimis fibrillis concinna! Sed valeat ista clavis in tot labyrinthos
ducens, valeant istae, quas vocat, tricaturae tam tortuosae & transversae.
Valeat ista sive membrorum sive fibrarum aut minutissimarum, ut lo-
quitur, fibrillarum anatome, quae tam miserabile skeleton lectorum ocu-
lis exponit, & tortura potius dici quam anatome meretur. Valeat an-
fractuosa illa, ut ipse methodum suam alibi appellat, procedendi ratio.
Unicum tantum, in quo cardinem sue argumentationis versari saepius
repetit, breviter expendamus. Probe igitur observari cupit, quod Pau-
lus studiose calicem majori honore quam panem dignetur, & Jacobi in-
star, qui primogenito Josephi filio sinistram imposuit, panem primoge-
nitura sua quasi spoliet. Id probaturus Latitudinarius noster animad-
vertit, calici non pani proprium tempus tribui, μετὰ τὸ δειπνῆσθαι; calici
non pani emphaticum articulum praefigi; panem incuriose & simpliciter
τρέψω, calicem magis honorifice τρέψω τὸ ποτήριον nuncupari; calicem
per peculiarem ad sanguinem Christi relationem honorari, non item
panem; vocem ὄστακος non pani sed calici annexi; denique in conclu-
sione calicem augustiori titulo calicem Domini appellari. Nec his ar-
gumentis contentus paulo post hoc etiam addit, quod Paulus i. Cor. X, 16.
calicem prius quam panem nominet, & v. 21. iterum calice praemisso pa-
nis mentionem plane omittat, ejusque loco mensam nominet. Verum
hic verba autoris mihi repetere liceat, non quidem illa: *quam accurate
omnia!* sed quae proxime sequuntur: *quot tricaturae! quam tortuosae!
quam transversae!* Nodum in scirpo querit, cum distributioni panis nul-
lam temporis notam additam tricatur. Annon enim ex verbis institu-
tionis clarum est, quod distributio illa panis in nocte, qua Dominus no-
ster Jesus Christus traditus est, & ante consecrationem calicis facta fuerit?
Articulum Apostolus pani semel non praemisit (v. 23.) sed in sequentibus
versiculis (26. 27. 28.) semper addidit. Num ergo in sequentibus versicu-
lis de digniori pane agitur? Apud Matthæum legitur: λαβὼν ὁ Ἰησὺς
τὸν ὄρτων ἔκλασε, (XXVI, 26.) sed apud Marcum: λαβὼν ὁ Ἰησὺς ὀρ-
τῶν sine articulo (XIV, 22.) Ergone præstantior est ille panis, de quo Mat-
thæus loquitor, cum articulum illi præposuerit, quam ille, de quo Marcus
agit, & cui articolus nullus praefixus legitur? Neque inde panis dignitati
aliquid decedit, quod calix τρέψω τὸ ποτήριον appellatur. Nam Paulus (v.
26. & 27.) etiam panem τρέψω τὸ ὄρτων appellavit. Cum autem Latitu-
dinarius in verbis: *hoc est corpus meum* panem incuriose τρέψω nominari
ait, vereor ne sibimet ipsi aduersetur. Nam p. 145. particulam *hoc* in verbis:
*hoc**

hoc est corpus meum idem significare putat, quod in sequentibus verbis hoc facite. Si ergo in priori propositione per voculam τὸν πάντας panis designatur, sequetur, quod Christus in altera propositione discipulos suos panem facere jussit. Eat ergo nunc Novator & ad has argutias exclamat: *quam accurrite omnia!* Nec majoris ponderis sunt reliqua, quae necdit, argumenta. Calicem enim relatione ad sanguinem Domini honorari verum quidem est, at negari haud potest, quod etiam panis relatione ad corpus Domini honoretur. Neque clausula illa: *quotiescumque bibetis distributioni calicis addita minorem panis dignitatem infert.* Quando enim Christus benedictum panem distribuens ad discipulos dixit: *hoc facite in mei commemorationem*, similem clausulam subintellec tam voluit, quasi dixisset: *hoc facite, quotiescumque feceritis in mei commemorationem.* Neque augustiores tituli calici quam pani tribuuntur. Nam mensa Domini, cuius Apostolus *1. Cor. X, 21.* meminit, non tantum calicem Domini, qui est *κοινωνία* sanguinis Christi, sed etiam panem Domini, qui est *κοινωνία* corporis Christi exhibet, ut in verbis præcedentibus *v. 16.* Apostolus testatur. Denique major calicis dignitas inde concludi non potest, quod Paulus una alteraque vice pani calicem præponat. Nam saepius panem calici præponit, ordinem, quem Christus in sacræ cœnæ institutione tenuit, secutus. Neque semper quæ prius nominantur, cæteris digniora sunt. Nam in quibusdam Scripturæ locis Filius prius quam Pater nominatur, neque tamen ex istis locis major Filii dignitas inferri poterit. Plura argumenta pro calicis prærogativa Latitudinarius noster ex Simplicii Verini seu Claudii Salmasii epistola ad Pacium ejusdemque libro de transubstantiatione afferre potuisset, qualia sunt, quod Lucas (*XXII, 17.*) institutionem cœnæ ita narrare videatur, quasi Christus prius poculum quam panem consecraverit, quod Clemens tam verus in epistola ad Corinthios, quam falsus in constitutionibus Apostolicis (*lib. 7. c. 26.*) Christi sanguinem prius quam corpus nominent, quod Judæi, Græci & Romani saepe a poculi haustu cœnas suas auspicati fuerint, & quod dies sacræ cœnæ memoriam recolens a solo calice natatis calicis appelletur. Verum cum ad ea a B. Dorscheo (*exercit. ad dia typos in conc. Nic. de s. Cœna. p. 195.*) responsum fuerit, confutandis illis non immorabimur. Cæterum etiam Pontificii sacrum calicem laicis denegantes majorem calici quam pani dignitatem tribuere videri possent, nisi illam *πομπειούσιαν* ex aliis causis natam constaret. Quæ quam impia sit, quam sacrilega, nemini, qui aliqua Scripturæ Sacrae & antiquitatis ecclesiasticae notitia imbutus est, obcurum esse potest. Unde Re-

for-

formati, qui in Gallia ad amplectenda Romanæ ecclesiæ sacra compulsi sunt, de privatione calicis maximopere anguntur, & ad communionem sub una, quam olim toto pectori abhorruerant, se nunc adigi ægerrime patiuntur. Quæ res cum Doctoribus & Ministris Pontificiis plurimum negotii facessat, varia illi ad tranquillandas recens conversorum, ut vocari solent, conscientias remedia conquerunt. Quæ quam infirma sint ad proximum Jovis diem ex cathedra Majoris Principum Collegii post sacra matutina brevi oratione ostendere, ac imprimis Rich. Simonii methodum, qua cuiquam recens converso alte pectori infixum communionis sub una scrupulum eximere annis fuit, examini subjicere decrevi. Cum enim Supremi Numinis nutu Serenissimus ac Potentissimus Dominus,
Dn. FRIDERICUS AUGUSTUS, Rex Poloniarum, Magnus Dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masoviæ, Samogitiæ, Kyoviæ, Wolhyniæ, Podoliæ, Podlachiæ, Livoniae, Smolensiæ, Severiæ & Cernichoviæ; Dux Saxonie, Juliæ, Cliviæ & Montium, Angræ & Westphaliæ, S.Rom. Imperii Archi-Mareschallus & Elector, Landgravius Thuringiæ, Marchio Misniæ & superioris inferiorisque Lusatiae, Burggravius Magdeburgi, Comes Principalis Hennebergicus, Comes Marcæ, Ravensbergi, & Barbyæ, Dynasta in Ravenstein &c. Dominus & Nutritius noster Indulgentissimus me hactenus extraordinaria Professione Theologica functum haud ita pridem ad ordinariam clementissimo mandato vocaverit & confirmaverit, ut, antequam novum hoc munus, quod Deus felix faustumque esse jubeat, aggrediar, in publica & solenni panegyri verba faciam, vetus eaque laudabilis hujus Academiæ consuetudo a me exigit. Huic igitur obtemperatus **RECTOREM ACADEMIÆ MAGNIFICUM**, Illustrissimos Comites, Utriusque Reipublicæ Proceres, nec non florentissimum Studiosæ Juventutis Cœtum, ut hunc inaugurationis meæ aëtum splendida sua & exoptatissima præsentia dignentur, maximopere rogo. Non dum excidit animo, nec unquam excidet, quanto beneficio affectus fuerim, cum in venerando tot Illustrium, & de bono publico egregie merentium Virorum confessu & circumfusa undique tot in Ecclesiæ & Reipublicæ salutem efflorescentium lectissimum Juvenum corona extraordinariæ Professionis munus auspicarer. Quam benevolentiam si nunc denuo experiar, novo quidem debito me constrictum sentiam, tanto tamen diligentius operam dabo, ut, qui me solvendo imparem deprehendunt, saltem intelligent, animum solvendi mihi nunquam defuisse.

LIPSIÆ, Literis Immanuelis Titii.

coll. diss. B. 21

Datum der Entleihung bitte hier einstempeln!

